

tegit Leo, quem et Prospero, cum aliis ejusmodi scriptis tradidit, ut illi ad refellendas Massiliensium objectiones usui esset.

Ex his omnibus verosimilius nobis videtur hoc commonitorium ex Cœlestini imperio a Leone forte concinnatum, et Prosperi usibus contraditum : eodem ergo tempore cum epistola superiori, id est anno Christi 431.

S. PROSPERI

AQUITANI

LIBER CUI TITULUS

PRÆTERITORUM SEDIS APOSTOLICÆ EPISCOPORUM AUCTORITATES, DE GRATIA DEI ET LIBERO VOLUNTATIS ARBITRIO *.

Præfatio.

Alias CAPUT III.

271 Quia nonnulli qui catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum sensibus, seu pravitate, sive imperitia demorantes, piissimis disputatoribus obviare præsumunt; et cum Pelagium atque Cœlestium anathematizare non dubitent, magistris tamen nostris, tamquam necessarium modum excesserint, obloquuntur, eaque tantummodo sequi et probare profitentur, quæ sacratissima beati apostoli Petri sedes contra inimicos gratiæ Dei, per ministerium præsulum suorum sanxit, et docuit : necessarium fuit diligenter inquirere, quid rectores Romanæ Ecclesiæ, de hæresi, quæ eorum temporibus exorta fuerat, judicarin, et contra nocentissimos

A liberi arbitrii defensores, quid de gratia Dei sentiendum esse censuerint : ita ut etiam Africanorum conciliorum quasdam sententias jungeremus, quas utique suas fecerunt apostolicis antistites, ^b cum probarunt. Ut ergo plenius, qui in aliquo dubitant, instruantur, constitutiones sanctorum Patrum compendioso manifestamus indiculo, quo si quis non nimium est contentiosus, agnoscat omnium disputationum connexionem ex hac subditarum auctoritatum brevitate pendere, nullamque sibi contradictionis superesse rationem, si cum catholicis credat et dicat :

* Collectæ circa annum Christi 431.

^b Editi Mogunt., Lovan., Duac. et Colon., dum

illas comprobarent. Edit. append. Aug. ex mss. Corb. et Leonis operum, editio Quesnelli, ut in textu.

INCIPIIT LIBER.

CAPITULUM I. Alias CAPUT IV.

Quod Adam omnes homines læserit, nec quemquam, nisi Christi gratia posse salvari.

In prævaricatione Adæ omnes homines naturalem possibilitatem et innocentiam perdidisse, et neminem de profundo illius **272** ruinæ per liberum arbitrium posse consurgere, nisi eum gratia Dei miserantis erexerit : pronuntiante beatæ memoriæ papa Innocentio, atque dicente in epistola ad Carthaginense concilium (Vide inter epist. Innoc. tomo nostro XX) : ^a Liberum enim arbitrium ille perpessus, dum suis inconsultius utitur bonis, cadens in prævaricationis profunda demersus est; et nihil, quemadmodum exinde surgere posset invenit : suaque in æternum

^a Editio Leonis novissima, *Liberum enim arbitrium ille perversus*. Nostram lectionem margini inscripsit, quæ est etiam editionum Prosperi et Augustini.

^b Sic mss. et editio anni 1524 Mogunt., et apud August. tomo II, et append. tomi X. In Leone novo, hujus ruinæ subjacuisse oppressus. Aliæ Prosperi edi-

B libertate deceptus, ^b hujus ruinæ latuisset oppressu nisi eum post Christi pro sua gratia relevasset adventus, qui per novæ regenerationis purificationem, ^c omne præteritum vitium sui baptismatis lavacro purgavit.

CAPITULUM II. Alias CAP. V.

Quod nemo sit bonus suis viribus, nisi participatione ejus qui solus est bonus.

Neminem esse per semetipsum bonum, nisi participationem sui ille donet, qui solus est bonus : quod in eisdem scriptis ejusdem pontificis sententia protestatur dicens (Vide ubi supra), ^d Nam quid nos de eorum posthac rectum mentibus æstimemus, qui sibi se putant ^e debere quod boni sunt, nec illum considerant

tiones, ruina jacuisset oppressus.

^c In mss. Corb., *præteriti vitium*.

^d Editio Mogunt., *Numquid nos*. Apud Aug. tomo II, de his posthac rectum mentibus.

^e Editi Prosperiani omnes, *deberi*.

cujus quotidie gratiam consequuntur, ^a qui sine illo tantum se assequi posse confidunt?

CAPITULUM III. Alias CAP. VI.

Quod nisi gratia Dei continua juvemur, insidias diaboli superare non possumus.

Neminem etiam baptismatis gratia renovatum, idoneum esse ad superandas diaboli insidias, et ^b ad vincendas carnis concupiscentias, nisi per quotidianum adjutorium Dei perseverantiam bonæ conversationis acceperit : quod ejusdem antistitis in iisdem paginis doctrina confirmat dicens (Vide ubi supra) : *Nam quamvis hominem ^c redemerit a præteritis ille **273** peccatis; tamen sciens illum iterum posse peccare, ad reparationem sibi, quemadmodum posset illum et post ista corrigere, multa servavit : ^d quotidiana præstat ille remedia, quibus nisi freti, confisique nitamur, nullatenus humanos vincere poterimus errores. Necesse est enim ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur.*

CAPITULUM IV. Alias CAP. VII.

Quod per Christum libero bene utamur arbitrio.

Quod nemo, nisi per Christum, libero bene utatur arbitrio, idem magister in epistola ad Milevitanum concilium data prædicat, dicens (Vide ubi supra) : *Adverte tandem, o pravissimarum mentium perversa doctrina, quod primum hominem ita libertas ipsa decepit, ut dum indulgentius frenis ejus utitur, in prævaricationem præsumptione ^e concideret, nec ex hac potuit erui, nisi ei providentia regenerationis statum pristinae libertatis Christi Domini reformasset adventus.*

CAPITULUM V. Alias CAP. VIII.

Quod omnia sanctorum merita dona sint Dei.

Quod omnia studia et omnia opera ac merita sanctorum ad Dei gloriam laudemque referenda sint, quia nemo aliunde ei placeat, nisi ex eo quod ipse donaverit. In quam nos sententiam dirigit beatæ recordationis papæ Zosimi regularis auctoritas, cum scribens ad totius orbis episcopos ait (Non exstat hæc epistola), *Nos autem instinctu Dei (omnia enim bona ad auctorem suum referenda sunt, unde nascuntur) ad fratrum et coepiscoporum nostrorum conscientiam universa retulimus. Hunc autem sermonem sincerissimæ veritatis luce radiantem tanto Afri episcopi honore venerati sunt, ut ita ad eundem virum scriberent (Neque hæc epistola exstat) : Illud vero quod in litteris, quas in universas provincias curasti esse mittendas, posuisti dicens : « Nos tamen instinctu Dei, » etc., sic accepimus dictum, ut illos, qui contra Dei ad-*

^a Locus hic plenius legitur in epistola inter Augustinianas 181 sic : *Sed jam isti, qui tales sunt, nullam Dei gratiam consequuntur, qui sine illo tantum se assequi posse confidunt, quantum viz illi, qui ab illo postulant, accipere promerentur.*

^b Ita inss. Corb. et editio hujus epist. in append. tom. X August. At editi omnes Prosperiani et Leo novus, ad evincendas.

^c Apud August. tom. II et Leonem, redemisset.

^d Ita legitur in edit. Mogunt. in epistola Innoc. tom. II Oper. August. et in append. tom. X ejusdem. Cæteri codices Prosperiani addunt particulam

*adjutorium extollunt humani arbitrii libertatem, districto gladio veritatis, ^f velut cursim transiens amputares. Quid enim tam libero fecisti arbitrio, quam quod universa in nostræ humilitatis conscientiam retulisti; et tamen instinctu Dei factum esse fideliter sapienterque vidisti, veraciter fidenterque dixisti? Ideo u'ique quia præparatur voluntas a Domino, et ut boni aliquid agant, paternis inspirationibus suorum ipse ^g tangit corda filiorum. Quotquot enim Spiritu Dei aguntur, hi filii Dei sunt (Rom. VIII, 14) : ut nec nostrum deesse sentiamus arbitrium, et in bonis quibusque **274** voluntatis humanæ singulis motibus, magis illius valere non dubitemus auxilium.*

CAPITULUM VI. Alias CAP. IX.

Quod omnis sancta cogitatio et motus piæ voluntatis ex Deo sit.

Quod ita Deus in cordibus hominum, atque in ipso libero operetur arbitrio, ut sancta cogitatio, pium consilium, omnisque motus bonæ voluntatis ex Deo sit, quia per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus. Ad hanc enim nos professionem idem doctor instituit, qui cum ad totius orbis episcopos de divinæ gratiæ opitulatione loqueretur : *Quod ergo, ait (Ubi supra), tempus intervenit, quo ejus non egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus, ^h causisque, cogitationibus, motibus, adjutor et protector orandus est. Superbum est enim, ut quidquam sibi humana natura præsumat; clamante Apostolo : Non est nobis collectatio adversus carnem et sanguinem, sed contra principes et potestates aeris hujus, contra spiritalia nequitia in caelestibus (Ephes. VI, 12). Et sicut ipse iterum dicit : Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum (Rom. VII, 24); et iterum : Gratia Dei sum id quod sum, et gratia ejus in me vacua non fuit, sed plus illis omnibus laboravi; non ego autem, sed gratia Dei mecum (I Cor. XV, 40).*

CAPITULUM VII. Alias CAP. X.

Quod gratia Dei non solum peccata dimittat, sed etiam adjuvet ne committantur, et præstet ut lex impleatur; non sicut ait Pelagius, facile, quasi sine gratia Dei difficiliter possit impleri.

Illud etiam quod intra Carthaginensis synodi decreta constitutum est, quasi proprium apostolicæ sedis amplectimur, quod scilicet tertio capitulo definitum est (Vide append. p. 272) : *Ut quicumque dixerit gratiam Dei, qua justificamur per Jesum Christum Dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum valere, quæ jam commissa sunt, non etiam ad*

atque. Leo novus, ommissa hac particula, quotidianam præstans ille remedia.

^e In epistola Innocentii tom. II August. locus incipit ab his verbis : *O pravissimarum mentium perversa doctrina! Advertat id tandem, quod primum hominem, etc., tum conciderit, ubi alii concideret. Idem edit. Leonis, quæ postea habet potuerit, pro voce potuit, et in fine, adventu.*

^f Edit. Mogunt., velut cursum transiens.

^g Editi, tangat corda fidelium. Aptius ex inss. Edit. append. tom. X August., tangit corda filiorum.

^h In Leone, causis, cogitationibus; nec male.

adularium, ut non committantur, anathema sit. Et a Domino poti, rerum ipsarum monstrat effectus : quandoquidem ex omni errorum genere plurimos Deus dignatur attrahere, quos erutos de potestate tenebrarum transferat in regnum Filii charitatis suæ (Coloss. i, 13), et ex vasis iræ faciat vasa misericordiæ (Rom. ix, 22). Quod adeo totum divini operis esse sentitur, ut hæc efficienti Deo gratiarum semper actio, laudisque confessio, pro illuminatione talium vel correctione referantur.

Ut quisquis dixerit, gratiam Dei per Jesum Christum propter hoc tantum nos adjuvare ad non peccandum, quia, per ipsum nobis revelatur et aperitur intelligentia mandatorum, ut sciamus quid appetere et quid vitare debeamus; non autem per illam nobis præstari, ut quod faciendum cognovimus, etiam facere diligamus atque valeamus, anathema sit. Cum enim dicat Apostolus, Scientia inflat, charitas vero ædificat (I Cor. viii, 1), 275 valde impium est ut credamus, ad eam quæ inflat nos habere gratiam Christi, et ad eam quæ ædificat non habere; cum sit utrumque donum Dei, et scire quid facere debeamus, et diligere ut faciamus, ut ædificante charitate, scientia non possit inflare. Sicut autem de Deo scriptum est, Qui docet hominem scientiam (Psal. xciii, 10), ita etiam scriptum est: Charitas ex Deo est (I Joan. iv, 7).

Item quinto capitulo: Ut quisquis dixerit, ideo nobis gratiam justificationis dari, ut quod facere per liberum jubemur arbitrium, facilius possimus implere per gratiam; tamquam si gratia non daretur, non quidem facile, sed tamen possimus etiam sine illa implere divina mandata, anathema sit. De fructibus enim mandatorum Dominus loquebatur, ubi non ait, Sine me difficilius potestis facere: sed ait, Sine me nihil potestis facere (Joan. xv, 5).

CAPITULUM VIII. Alias CAP. XI.

Quod præter statuta sedis apostolicæ, omnes orationes Ecclesiæ Christi gratiam resonant, qua genus humanum ab æterna damnatione reparatur.

Præter beatissimæ et apostolicæ sedis inviolabiles sanctiones, quibus nos piissimi patres, pestiferæ novitatis elatione dejecta, et bonæ voluntatis exordia, et incrementa probabiliū studiorum, et in eis usque in finem perseverantiam ad Christi gratiam referre docuerunt, obsecrationum quoque sacerdotalium sacramenta respiciamus, quæ ab apostolis tradita, in toto mundo atque in omni catholica Ecclesia uniformiter celebrantur, ut legem credendi lex statuat supplicandi. Cum enim sanctarum plebium præsules mandata sibimet legatione fungantur apud divinam clementiam, humani generis agunt causam, et tota secum Ecclesia congemiscente, postulant et precantur ut infidelibus donetur fides, ut idololatræ ab impietatis suæ liberentur erroribus, ut Judæis, ablato cordis velamine, lux veritatis appareat, ut hæretici catholicæ fidei perceptione respiscant, ut schismatici spiritum redivivæ charitatis accipiant, ut lapsis pœnitentiæ remedia conferantur, ut denique, catechumenis ad regenerationis sacramenta perductis, cœlestis misericordiæ aula reseretur. Hæc autem non perfunciorie neque inaniter

etiam in Leone habetur, jubemur, non jubeamur. Edit Duac. et Colon. cum Leonis Oper., pestiferæ novitatis elatione. In mss., perfectione. Sic edit. append. t. X Oper. Aug. ex mss. Corb. et edit. Op. Leonis. Editi Prosperiani minus bene, attenditur, sine his, ad Deum.

CAPITULUM IX. Alias CAP. XII.

Quod gratiam Dei etiam baptizandorum testetur instituta purgatio, cum exorcismis et exsufflationibus spiritus ab eis abiguntur immundi.

Illud etiam quod circa baptizandos in universo mundo sancta Ecclesia uniformiter agit, non otiose contemplerur intuitu. Cum sive parvuli, sive juvenes ad regenerationis veniunt sacramentum, non prius fontem vitæ adeunt, quam exorcismis et exsufflationibus clericorum spiritus ab eis immundus abigatur; ut tunc vere appareat, quomodo princeps mundi hujus mittatur foras (Joan. xii, 31), et quomodo prius alligetur fortis, et deinceps vasa ejus diripiantur (Math. xii, 29; Marc. iii, 27), in possessionem translata victoris, qui captivam ducit captivitatem (Psal. lxxvii, 19), et dat dona hominibus (Ephes. iv, 8).

His ergo ecclesiasticis regulis, et ex divina sumptis auctoritate documentis, ita adjuvante Domino, conformati [Forte confirmati] sumus, ut omnium bonorum affectuum, atque operum, et omnium studiorum, omniumque virtutum, quibus ab initio fidei ad Deum tenditur, Deum profiteamur auctorem, et non dubitemus ab ipsius gratia omnia hominis merita præveniri, per quem fit ut aliquid boni et velle incipiamus et facere. Quo utique auxilio et munere Dei non auferitur liberum arbitrium, sed liberatur, ut de tenebroso lucidum, de pravo rectum, de languido sanum, de imprudente sit providum. Tanta enim est erga omnes homines bonitas Dei, ut nostra velit esse merita, quæ sunt ipsius dona, et pro his quæ largitus est, æterna præmia sit donaturus. Agit quippe in nobis, ut quod vult et velimus et agamus; nec otiosa esse in nobis patitur, quæ exercenda, non negligenda donavit; ut et nos cooperatores simus gratiæ Dei; ac si quid nobis ex nostra viderimus remissione languescere, ad illum sollicito recurramus, qui sanat omnes languores nostros, et redimit de interitu vitam nostram (Psal. cii, 3), et cui quotidie dicimus: Ne inducas nos in tentationem, sed libera nos a malo (Math. vi, 13).

^a Concilium Carthagin. et editio Leonis Operum, per ipsam.

^b Sic. edit. append. t. X Op. August. ex mss. Corb. et Leonis edit. Cæteri, omisso, Item, In quinto capitulo.

^c Ita ex mss. Corb. edit. August. Operum. Cæteri vero, jubeamur; et post aliquot lineas, sine me nihil difficilius. Sed minus recte, excepto quod prioris loco

277 CAPITULUM X. *Alias CAP. XIII.*

Quod profundiores quæstiones nec contemnendæ sint, nec penitus asserendæ.

* Profundiores vero difficilioresque partes incurrentium quæstionum, quas latius pertractarunt qui hæreticis resisterunt, 278 sicut non audemus con-

* Hæc postremi capituli verba multam disputationis materiem erudiitis præbuerunt, ut statuatur quid intelligi debeat per profundiores illas difficilioresque partes incurrentium quæstionum, quas nec audet contemnere, nec necesse putat asserere, collectionis hujus auctor. Nec forte valde necessarium duci debet magna contentione investigare, quid significare intenderit qui aperte loquendum sibi non credidit, nec ex loco obscuro ullam difficultatem elucidari posse est censendum. Unde notat vir eruditus in omnibus disputationibus, quæ nono sæculo exstiterunt, de gratia Christi, neminem hoc loco ad ullam opinionem refutandam esse usum; cum nec ipsi Semipelagiani illum in suas partes trahere umquam tentasse legantur. Hoc solum pro certo ipse articulus operis hujus convincit, nihil inde erui posse, ut gratiæ operi quidquam subtrahatur. Nec etiam hoc loco impugnari valet eorum aliquid quod tota collectionis hujus serie, aut in ipsa Cœlestini epistola stabilitur, nec etiam quod cum his connexionem necessariam

A temnere, ita non necesse habemus astruere. Quia ad constituendam gratiam Dei, cujus operi ac dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus, quidquid secundum prædictas regulas apostolicæ sedis nos scripta docuerunt, ut prorsus non opinemur catholicum, quod apparuerit præfixis sententiis esse contrarium.

habere probetur. Non etiam est quod suspicari possit aliquis, hoc loco agi de initio fidei, aut sanctorum prædestinatione. Si quidem de hoc ipso Prosperum inter et Semipelagianos tota erat disputatio, et manifestissime apparet a Cœlestino ita probari doctrinam Prosperi, sicut reprobantur placita Semipelagianorum. Et si vero circa præsentem articulum aliquis superasset scrupulus, hoc solo discutitur quod declarat Hormisdas pontifex in epistola ad Possessorem, quam citant episcopi Africani in Sardinia exsules. Epist. inter Fulgentianas 15: *De arbitrio et gratia Dei, quid Romana, hoc est catholica sequatur et seruet Ecclesia, in variis libris Augustini, et maxime ad Prosperum et Hilarium, abunde posse cognosci; qui sunt ipsissimi ejus libri de Prædestinatione sanctorum.* Sed de hac re fusius disserentes consulere licet tum editorem et illustratorem Operum S. Leonis t. II, pag. 407 et seq., tum auctorem Biblioth. novæ Ecclesiasticorum auctorum t. IV, p. 90 et 91.

ADMONITIO

IN LIBRUM S. PROSPERI CONTRA COLLATOREM.

Inter reprehensores doctrinæ a sancto Augustino in libris contra Pelagianos, et præcipuus in postremis propugnata, celeberrimusque erat Joannes Cassianus, presbyter et abbas Massiliæ in Galliarum civitate non ignobili. Is, ut verisimilius apparet, e minori Scythia, quæ una erat ex Thraciæ provinciis, oriundus, circa annum forte 350 aut 360, et in uno ex monasteriis quæ præsepi Bethleemitanæ erant proxima educatus, et in humanioribus litteris non mediocriter eruditus, quem Prosper noster disputandi usu inter eos quibuscumque debebat Massiliæ, excelluisse agnoscit: post peragratam Ægyptum, auditosque præstantes Ægypti solitudinum incolæ, cum ipse quoque aliquamdiu anachoreticam vitam duxisset, Constantinopolim profectus, a S. Joanne Chrysostomo in diaconum assumptus, tum ab ipso ad presbyterii honorem sublimatus, adita Roma, anno Christi 405, deinde circa annum saltem 415 Massiliam se recepit. Qua in urbe duo monasteria, virorum unum, mulierum alterum ædificans, in priori sancti Victoris nomine ex tunc ad hæc tempora insignito, monachis præfuit. Quo in loco degens, rogante Castore episcopo Aptensis Ecclesiæ in secunda Narbonensi, institutiones conscripsit regendis cœnobitiis a Castore institutis accommodatas. Has autem tum temporis scriptas patet, cum serverent adhuc circa gratiam disputationes, quandoquidem jam tum Augustini doctrinæ minus omnino quam par esset favere animadvertatur, erroneo hoc principio præventus, salutis nostræ opus a nobis sumere initium, per bonæ voluntatis meritum; quod subinde a Deo ad consummationem perducatur: hoc est discerni nos a nobis ipsis, habere aliquid quod non acceperimus, et proinde posse non in Domino, sed in nobis ipsis gloriari. Sed hæc ab eo ante Innocentii aut Zosimi in Pelagianos latas sententias prolata merito conjicias, post quorum damnationem, non ausus fuisset cum hujusmodi hæreticis affirmare, nihil aliud quam legem gratiæ divinæ auxilium dici posse.

Eodem auctore et oratore, etiam collationum spiritualium, quas cum Orientalibus monachis habuerat, seriem stylo committere suscepit. Harum decem primas, defuncto citius Castore amico suo, Leontio episcopo Foroju-liensi, et Helladio nondum episcopo, nuncupavit. Septem sequentes precibus sanctorum Honorati Arelatensis et Eucherii Lugdunensis postea episcoporum victus composuit, anno serius 426. Quibus in Collationibus, inter multa ædificationi Lirinensium monachorum, quorum usibus destinabantur, utillissima, et iis laudibus, quibus a multis viris doctis et sanctis decoratus est Cassianus, dignissima, plura etiam sparsim, et maxime tota fere collatione decima tertia sancti Augustini circa gratiam doctrinæ adversa leguntur.

Qua in re Cassianus periculosus errabat quam in cæteris, tum propter materiæ dignitatem, tum propter temporum circumstantias. Pelagianorum enim errata Romæ primum anno 418 damnata fuerant, tum statim a multis Orientalium partium conciliis, cum ille anno serius 426 collationem hanc decimam tertiam luci commisit: in qua quidem idem error specialius continetur, cujus jam in tertia collatione satis evidens vestigium deprehendebatur. Viro ergo tantæ auctoritatis quantæ Cassianus habebatur, in ipso disputationum fervore novum dogma inferente, quod quidem, observante Prospero, nec damnatæ ab Ecclesia hæresi usquequaque conforme, nec doctrinæ S. Augustini, qui Pelagianorum damnationis pars maxima fuerat, omni ex parte consentiens foret, fieri omnino non poterat, quin inde turbatio non modica enasceretur. Nec enim erut quod errores in collatione insertos in Chæremone abbate, quem loquentem induxerat, rejiceret, quos ipse totis ulnis amplecti se ac probare testabatur. Id autem ei in votis erat cum Collationes evulgaret, ut proprios sensus suis deprømeret, cum eorum quibus docendi munus commissæ simulabat doctrinam magnis præconiis extolleret. Aliis quoque ex locis satis manifeste deprehendebatur, probata ab eo omnia Chæremone abbatis pronuntiata; quod quidem satis præstasse se ostendit, cum hanc doctrinam nec improbarit, nec objectione vel minima in dubium revocari posse demonstravit.

Hinc contigit ut multi in Galliis nostris, maxime inter servos Dei, quæ nomine solent designari monachi, qui Massiliæ debebant, in Augustini doctrinam insurgent; nec dubium istos Cassiani auctoritate in errores, cum